

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tadeusz Domińczyk

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w Z. przy uczestnictwie "R(...)" Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. o wpis hipoteki przymusowej w Kw (...), po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 czerwca 2005 r., kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 23 listopada 2004 r., sygn. akt V Ca (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 2 września 2004 r. odmówił dokonania w księdze wieczystej Kw. (...), wpisów hipotek przymusowych w kwotach 997,70 zł, 450,50 zł i 132,80 zł na podstawie tytułów wykonawczych, z tej przyczyny że nie dołączono dowodów doręczenia tytułów dłużnikowi z pouczeniem o prawie zgłoszenia zarzutów, a odnośnie tytułów nr (...)7/04, (...)6/04 i (...)1/04 nie podano, czy zobowiązanemu doręczono upomnienie bądź że nie było takiego obowiązku.

W ocenie Sądu Rejonowego załączone do wniosku tytuły wykonawcze nie mogą stanowić podstawy wpisu hipoteki także z tej przyczyny, że nie spełniają wymagań określonych w art. 27 § 2 i 32 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Apelację wnioskodawcy Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 23 listopada 2004 r. oddalił, dzieląc ocenę jurydyczną Sądu Rejonowego. W uzupełnieniu

argumentacji przytoczonej przez ten Sąd stwierdził, że stanowisko Sądu Rejonowego znajduje uzasadnienie w przepisie art. 32 powołanej ustawy, według którego organ egzekucyjny lub egzekutor przystępując do czynności egzekucyjnych, doręcza zobowiązanemu odpis tytułu wykonawczego, o ile nie został wcześniej doręczony, oraz w art. 35 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. Nr 137, poz. 926) według którego podstawą wpisu hipoteki przymusowej jest tytuł wykonawczy spełniający wymagania z art.27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Odmowa wpisu hipoteki nastąpiła z uwagi na niedoręczenie uczestnikowi odpisu tytułu wykonawczego zawierającego pouczenie o prawie zgłoszenia zarzutów oraz niedołączenie dowodu doręczenia zobowiązanemu upomnienia wymaganego przepisem art. 27 § 3 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Wnioskodawca w kasacji od tego postanowienia zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie:

- art.109 ustawy o księgach wieczystych i hipotece,
- art.35 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa,
- art.27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,

polegające na przyjęciu, że tytuły wykonawcze, na podstawie których złożono wnioski o wpis hipoteki przymusowej nie mogą stanowić podstawy wpisu z uwagi na ich wystawienie w sposób sprzeczny z przepisami art. 27 § 2 i 32 § 1 tej ustawy. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia oraz orzeczenia Sądu Rejonowego i uwzględnienie wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kognicję sądu wieczystoksięgowego wyznacza przepis art. 626⁸ § 2 k.p.c., według którego sąd ten, rozpoznając wniosek o wpis, bada jedynie treść wniosku, formę i treść dołączonych do niego dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Z wykładni literalnej tego przepisu wynika, że tylko dokumenty mogą stanowić podstawę wpisów. Według utrwalonego orzecznictwa, dokument ten powinien być badany przez sąd nie tylko pod względem formalnoprawnym, lecz także pod względem jego skuteczności materialnoprawnej (por. orzecz. SN z 25 lutego 1963 r., III CR 177/62, OSN II 1964 , poz. 36).

Jednym z dokumentów, które według art. 31 ustawy o księgach wieczystych i hipotece mogą stanowić podstawę wpisu są decyzje administracyjne, jeśli dotyczą stanu prawnego nieruchomości. Ramy kontroli tych decyzji zostały jasno ukształtowane w orzecznictwie. W uchwale z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84 (OSN CP

1985/8/108) oraz w uchwale siedmiu sędziów SN z dnia 30 września 1992 r., III AZP 17/92 (OSNCP 1993/ 23/ 25), Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd musi zbadać, czy decyzja spełnia wymagania formalne określone w art.107 k.p.a. i czy nie jest bezwzględnie nieważna.

Problem, który wyczerpuje istotę rozpoznawanej sprawy, a także jest przedmiotem zarzutu kasacyjnego, sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakie wymagania musi spełniać tytuł wykonawczy wydany w postępowaniu egzekucyjnym w administracji, będący podstawą wpisu hipoteki przymusowej. Zagadnienie to rozstrzygnął Sąd Najwyższy w orzec. z dnia 20 maja 1998 r., II CKN 782/97, Lex nr 50743, do którego odwołał się Sąd Okręgowy, stwierdzającym że administracyjny tytuł wykonawczy nie stanowi podstawy wpisu hipoteki przymusowej, jeżeli dłużnik został pozbawiony możliwości złożenia zarzutów przewidzianych w art.32 § I ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968), tj. możliwości wyczerpania postępowania instancyjnego w administracji. Badanie sądu wieczystoksięgowego sprowadza się do stwierdzenia zgodności tego tytułu z wymaganiami art. 27 powołanej ustawy, według którego tytuł powinien zawierać stwierdzenie, że obowiązek jest wymagalny. Za wymagalny natomiast można uznać tylko taki obowiązek, który został ostatecznie ukształtowany skutkiem wyczerpania postępowania odwoławczego, właściwego dla charakteru sprawy (pkt. 3 § 1 tego przepisu).

Pogląd ten Sąd w obecnym składzie podziela, jako zachowujący aktualność, bowiem mimo zmiany przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i ustawy o księgach wieczystych, stan prawny, jak słusznie stwierdził Sąd Okręgowy, w zakresie wymagań tytułu wykonawczego jako podstawy wpisu hipoteki przymusowej nie uległ zmianie. Nie można zatem zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, że Sąd Okręgowy naruszył przepis art. 27 wymienionej ustawy.

Wprawdzie trzeba przyznać rację skarżącemu, o ile zwalcza pogląd Sądu Okręgowego przyjmujący, że hipoteka przymusowa jest szczególnego rodzaju środkiem egzekucyjnym oraz że tytuł wykonawczy musi spełniać wymagania z art. 777 k.p.c. Przeciwno takiemu stanowisku, które przeważa w orzecznictwie, przemawia przede wszystkim to, że hipoteka ta nie zmierza do zaspokojenia wierzyciela i nie warunkuje wszczęcia egzekucji z nieruchomości, a sąd wieczystoksięgowy nie działa jako organ egzekucyjny. Przepis art. 65 ust. 1 u.k.w.h. określa hipotekę przymusową tak jak każda hipotekę, nie jako środek egzekucyjny, lecz jako środek zabezpieczenia. Również jako

jeden ze sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych, a nie jako środek egzekucyjny, taktuje tę hipotekę przepis art. 747 pkt. 2 k.p.c. Znamienne jest też, że szczegółowa regulacja hipoteki przymusowej w postępowaniu podatkowym, którego dotyczy sprawa, zawarta jest w rozdziale Ordynacji podatkowej pt. „Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych”.

Jednakże pogląd ten w świetle przepisu art. 109 ustawy o księgach wieczystych i hipotece pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy i dlatego nie wymaga szerszego rozważania. Przepis ten bowiem stanowiąc, że wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, może na jego podstawie uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika, odsyła do tytułu wykonawczego w rozumieniu przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w szerokim tego słowa znaczeniu, bez żadnych ograniczeń, czy wyłączeń, a więc do przepisów art. 27 § 1-3 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Do tych przepisów odsyła też art. 35 § 2 ust.2 Ordynacji podatkowej.

W konsekwencji powyższych rozważań Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98 orzekł jak w sentencji.